

Gadījuma izpēte 10

Disleksija ir mācību traucējumi, kas ietekmē cilvēka lasīšanas, rakstīšanas un pareizrakstības spējas. Tā ir neiroloģiska slimība, kas izraisa grūtības ar fonoloģisko apstrādi, proti, spēju atšķirt un apstrādāt skaņas valodā. Disleksija skar visu vecumu un spēju cilvēkus, un tā nav saistīta ar intelektu vai motivāciju.

Apraksts: Bērns, 9 gadus vecs zēns, nespēj nolasīt vārdu, ko viņš tikko izlasīja otro reizi. Vārds "māte" neiznāk zilbēts. Pirmās grūtību pazīmes tika pamanītas, kad bērns sāka iet bērnudārzā: parādījās problēmas atcerēties rindas, dziesmas un ritmu. Tagad viņam ir daudz grūtāk saprast uzdevumus, jo īpaši, ja tie ir ar mazo burtu. Viņam ir ļoti sarežģīti rakstiski atbildēt uz atvērtiem jautājumiem - pat ja viņš zina pareizo atbildi, viņš nespēj to formulēt. Kad ir jāskaita slejās un jāraksta skaitlis apakšā, viņam vairs nav skaidrs, kurš skaitlis ir aiz kura, skaitļi "aizbēg". Ir problemātiski atšķirt labo un kreiso pusi, kā arī grūti noteikt virzienu.

Zēns bija lielā stresā, jo skolotāji un radnieki viņam izteica komentārus, ka viņš "nepietiekami cenšas" un "viņam vienkārši vajag ilgāk pasēdēt pie grāmatām".

Grūtības izpaužas kā nespēja rīkoties saskaņoti: vārdu sadalīt prātā skaņās un pareizi nolasīt ir sarežģīti. Viņš nespēj atcerēties vārdus un definīcijas, ko pilnībā nesaprot. Viņam veidojas dezorientācijas stāvoklis, kas traucē dislektīķim koncentrēties uz lasīšanu vai rakstīšanu.

Atslēgas vārdi: Neiroloģija, disleksija, orientācija, telpa, uztvere, fonoloģiskā apstrāde, dezorientācija.

Rīks 1:

1. Nosaukums:

2. Izmantojot šo rīku varat noteikt iespējamu disleksiju vai disgrāfiju.

Ir daudz dažādu metožu, testu un uzdevumu, ar kuriem var noteikt disgrāfiju ar 100% precizitāti. Tālāk ir sniegts tests, ko var izmantot, lai noteiktu noteiktu bērna disleksijas/disgrāfijas veidu.

3. Instrukcijas / metodoloģija / ieteikumi, kā izmantot rīku:

Katra bloka uzdevumi ir jāizpilda noteiktajā secībā, tos nedrīkst izlaist;

Ja bērns nespēj izpildīt kādu uzdevumu, viņš var izvēlēties risinājumu: pēc visu uzdevumu izpildes atgriezties pie tiem, kurus neizdevās izpildīt pirmajā reizē, un mēģināt tos izpildīt vēlreiz.

Vārda beigās pievienojiet trūkstošo burtu:

a) gulē_;

b) smietie_;

c) nazi_;

Uzrakstiet tēmai trīs un sešu daļu nosaukumu:

a) divas mašīnas, trīs ____, sešas ____;

b) viens suns, trīs ____, seši ____;

c) pieci zīmuļi, trīs ____, seši ____;

Izveidojiet frāzes, ievietojot vārdu iekavās vajadzīgajā reģistrā, dzimumā un ciparā:

(a) meitene (jauna) _____ mati;

b) ēst (sviestmaizi) _____ pusdienas;

c) spēlēt (spēli) _____ spēļmanta.

(a) lēkt _ baseinā;

b) palaist _ parku;

c) paslēp _ koku.

Izrakstiet vienkāršus vārdus, piemēram, "kaķis", "suns" un "māja", un lūdziet bērnam tos nolasīt skaļi.

Pierakstiet atbilstošos prievārdus:

4. Rezultātu interpretācija:

Šie uzdevumi var palīdzēt noteikt lasīšanas un rakstīšanas grūtības, kā arī pareizrakstības un gramatikas grūtības. Skolotājs vai speciālists var novērot, kā bērns veic šos uzdevumus, un noteikt grūtības, kas var liecināt par disleksiju.

5. Atslēgas vārdi:

Vispārīgāšana, disleksija, disgrāfija, pareizrakstība

6. Saites papildus informācijai:

1. Understood.org: Šajā tīmekļa vietnē sniegta informācija, resursi un atbalsts vecākiem un pedagogiem, kuri audzina bērnus ar mācību un uzmanības problēmām, tostarp disgrāfiju un disleksiju. Tajos ir sadaļa īpaši pedagogiem, kurā sniegti padomi un stratēģijas, kā izglītēt skolēnus ar šīm mācību grūtībām. <https://www.understood.org/en/school-learning/for-educators>
2. Starptautiskā disleksijas asociācija: Šīs organizācijas mērķis ir palīdzēt cilvēkiem ar disleksiju un viņu ģimenēm. Tās tīmekļa vietnē ir īpaši pedagogiem paredzēti resursi un informācija, tostarp raksti, tīmekļa semināri un konferences. <https://dyslexiaida.org/educator-resource-hub/>

Rīks 2:

1. **Nosaukums:** Lasīšanas izpratnes vingrinājumi
2. **Izmantojot šo rīku** varat noteikt iespējamu disleksiju.

3. Instrukcijas / metodoloģija / ieteikumi, kā izmantot rīku:

Bērnam tiek lūgts izlasīt īsu tekstu. Bērniem un pieaugušajiem ar disleksiju lasīšana var būt negatīvi ietekmēta.

Piemēram, teksts varētu būt šāds:

"Lielais brūnais suns ātri skrēja cauri zaļajam laukam. Viņam patika dzīties pakal mazajiem baltajiem zaķīšiem, kas tur rotaļājās. Putni lidinājās augstu zilajās debesīs, un saule spīdēja spoži un silti. Suņa saimnieks, laipns vecs vīrs, sēdēja uz soliņa un ar smaidu sejā vēroja šo ainu."

4. Rezultātu interpretācija:

Klausoties, kā bērns lasa šo tekstu, skolotājam jāpievērš uzmanība šādiem aspektiem:

- Precizitātei: Vai bērns lasa vārdus pareizi, vai arī viņš aizstāj, izlaiž vai pievieno vārdus?
- Plūdenums: Vai bērns lasa dabiskā tempā un ritmā, vai arī viņš lasa svārstīgi vai ar biežām pauzēm?
- Izpratne: Vai bērns saprot, ko lasa, un vai spēj atbildēt uz jautājumiem par tekstu?
- Fonemātiskā izpratne: Vai bērnam ir grūtības atpazīt atsevišķas skaņas vai salikt tās kopā, lai veidotu vārdus?
- Dekodēšana: Vai bērnam ir grūtības atpazīt un atšifrēt vārdus, kurus viņš iepriekš nav redzējis?
- Zīmīgo vārdu atpazīšana: Vai bērnam ir grūtības atpazīt biežāk sastopamos vārdus?
- Apgrieztie un pārceltie vārdi: Vai lasot vai rakstot bērns sajauc burtus, vārdus vai frāzes?
- Virziena orientācija: Vai bērnam ir grūtības atšķirt kreiso un labo pusi vai apgriezt burtus vai ciparus?

Ir svarīgi paturēt prātā, ka disleksija ir sarežģīta un daudzveidīga slimība, un ne visiem bērniem būs vienādi simptomi vai grūtības. Ja skolotājam ir aizdomas, ka bērnam varētu būt disleksija, vislabāk ir konsultēties ar speciālistu vai skolas psihologu, lai veiktu oficiālu novērtējumu un piemērotu atbilstošu iejaukšanos.

5. Atslēgas vārdi:

Konteksts, izpratne, nesistemātiska

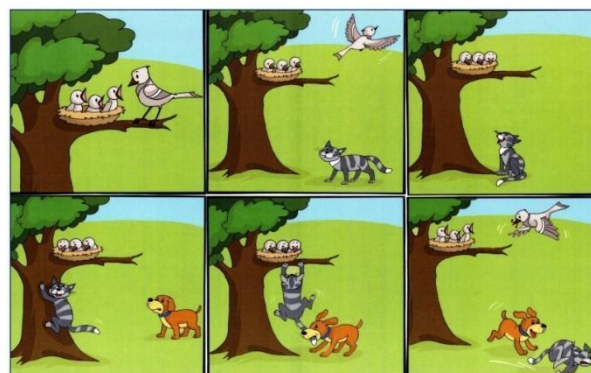
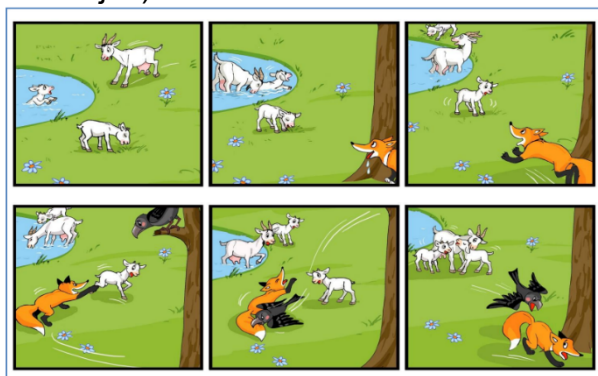
6. Saites papildus informācijai:

1. Amerikas mācību traucējumu asociācija: Šī organizācija piedāvā resursus un informāciju par dažādiem mācību traucējumiem, tostarp disgrāfiju un disleksiju. Tās tīmekļa vietnē ir pieejama informācija pedagogiem, tostarp faktu lapas, tīmekļa semināri un mācību stratēģiju resursi. <https://ldaamerica.org/educators/>
2. Nacionālais mācību traucējumu centrs: Šī organizācija piedāvā informāciju un resursus vecākiem, pedagogiem un speciālistiem par mācīšanās traucējumiem. Tās tīmekļa vietnē ir iekļauti resursi un informācija īpaši skolotājiem, tostarp klases stratēģijas, tīmekļa semināri un profesionālās pilnveides iespējas. <https://www.ncl.org/for-teachers/>

Rīks 3:

1. **Nosaukums:** Pētījums par stāstījuma noskaidrošanu.
2. **Izmantojot šo rīku** varat noteikt iespējamu disleksiju.

Pastāv liela atšķirība starp to, kā bērns izsaka savas domas mutiski un rakstiski (viņš/viņa var diskutēt, bet viņa/viņas rakstiskā atbilde ir nepilnīga un parasti atkārtojas).

3. Instrukcijas / metodoloģija / ieteikumi, kā izmantot rīku:

Vizuālie stimuli - divas sižetisku attēlu sekvences: "Stāsts par putniņiem" un "Stāsts par kazām".

Bērns veic divus uzdevumus: izveido stāstījumu, pamatojoties uz attēlu secību, un pārlasa pētnieka izlasīto. Bērns pārlasa stāstu, pamatojoties uz citu bilžu secību.

Aptaujas laikā tiek parādīti visi attēli (sakārtoti uz galda bērna priekšā vienā horizontālā rindā no kreisās puses uz labo) un pastāstīts, ka uz tiem ir uzzīmēta pasaka. Pēc tam bērnam ļauj mierīgi apskatīt attēlus (bez laika ierobežojuma). Kad bērns ir apskatījis attēlus, skolotājs var teikt: Tagad es gribētu, lai tu man pastāsti šo pasaku. Pasaka sākas šeit... (norāda uz pirmo attēlu).

Nākamajā testa daļā bērnam tiek teikts: Un tagad es tev pastāstīšu šo pasaku. Ļoti uzmanīgi klausies šo stāstu un centies visu atcerēties. Un, kad es beigšu, es gribēšu, lai arī tu pastāsti man šo stāstu. Tad nolasi "Putniņu stāstu" vai "Kazlēnu stāstu" un palūdziet bērnam to izstāstīt.

4. Rezultātu interpretācija:

Kad skolotājs vai izglītības atbalsta speciālists veic vizuālo stimulu uzdevumu ar bērniem ar disleksiju, interpretējot rezultātus, jāņem vērā vairāki aspekti:

- Izpratne: Ir svarīgi pārbaudīt, vai bērns ir pareizi sapratis uzdevumu un stāstu. Ja ir kāds pārpratums vai neskaidrība, tas var ietekmēt bērna spēju precīzi izstāstīt vai pārlasīt stāstu.
- Stāstījuma saskaņība: Skolotājam/speciālistam jāseko līdzī stāsta vispārējai saskaņotībai. Bērniem ar disleksiju var būt grūtības sakārtot savas domas un izteikties saskaņoti. Ja stāstam nav skaidra sākuma, vidus un beigām vai ja tajā ir kādas nekonkvences vai neloģiski lēcieni, tas var liecināt par grūtībām ar stāstījuma saskaņību.
- Vārdnīca: Skolotājam jāpievērš uzmanība bērna vārdu krājumam un vārdu izvēlei. Bērniem ar disleksiju var būt grūtības lasīt un rakstīt, kas var ietekmēt vārdu krājuma apguvi. Ja bērns izmanto vienkāršus vai nepiemērotus vārdus, lai aprakstītu notikumus vai darbības, tas var liecināt par grūtībām ar vārdu krājumu.

- Teikuma struktūra: Bērniem ar disleksiju var būt grūtības veidot gramatiski pareizus teikumus. Skolotājam jāpārbauda, vai nav gramatisku kļūdu vai nepilnīgu teikumu.
- Atmiņa: Skolotājam vai citiem speciālistiem būtu jānovērtē bērna atmiņa, uzdodot jautājumus par stāstu. Bērniem ar disleksiju var būt grūtības atcerēties detaļas vai atcerēties notikumus pareizā secībā.

Nemot vērā šos aspektus, ir iespējams precīzāk novērtēt bērna disleksiju. Ir svarīgi atzīmēt, ka šis uzdevums nav galīgais disleksijas diagnostikas instruments, bet gan daļa no plašāka novērtēšanas procesa, kas ietver citus testus un novērtējumus.

5. Atslēgas vārdi:

Nepilnīgs un atkārtots teksts.

6. Saites papildus informācijai:

1. Creative Kids piedāvā virkni tiešsaistes mākslas darbnīcu bērniem, tostarp seminārus par vizuāliem stimuliem. Apmeklējiet vietni šeit: <https://www.creativekidsart.org/>
2. Artful Parent piedāvā dažādus resursus un aktivitātes, lai bērni varētu izpētīt un iesaistīties mākslā, tostarp seminārus par vizuāliem stimuliem. Apmeklējiet vietni šeit: <https://www.artfulparent.com/>

Rīks 4:

1. Nosaukums: Kā atpazīt disleksijas pazīmes?

2. Izmantojot šo rīku varat noteikt iespējamu disleksiju.

Disleksija parasti izpaužas ap to laiku, kad bērns sāk mācīties lasīt un rakstīt.

3. Instrukcijas / metodoloģija / ieteikumi, kā izmantot rīku:

Parasti bērnam ar disleksiju ir šo īpašību kombinācija.

Apgalvojums	Jā	Nē
Bērns izvairās lasīt;		
Izlikšanās, ka lasa (parasti bērns izliekas, ka lasa grāmatu, kas viņam acīmredzami ir pārāk grūta);		
Nespēj pastāstīt vai runāt par lasītajām grāmatām;		
Grūti izteikt domas rakstiski (rakstiskas atbildes uz jautājumiem parasti ir ļoti īsas);		
Jūs pamanāt lielu atšķirību starp to, kā bērns izsaka savas domas mutiski un rakstiski (viņš/viņa spēj diskutēt, bet viņa/viņas rakstiskā atbilde ir nepilnīga un parasti atkārtojas);		

Bērns ir sasprindzināts, kad nākas izpildīt ar lasīšanu saistītus uzdevumus;		
Grūtības saprast rakstiskus uzdevumus un norādījumus;		
Izvairās no skolas apmeklēšanas (bieži sūdzas par galvassāpēm un vēdera sāpēm, lai paliktu mājās);		
Vispārējas koncentrēšanās un uzvedības problēmas (piemēram, ļoti bieži lūdz iet uz tualeti, skolā vienmēr izskatās nemierīgs);		
Pastāvīgi uztraucas, kad runa ir par skolu;		
Ievērojami sliktāki sasniegumi matemātikā, ja tiek iekļauti uzdevumi, kas prasa lasīšanu;		
Ir grūtības lasīt jaunus vārdus skaļi;		
Ir grūtības izrunāt vārdus;		
Grūtības apgūt jaunas valodas.		
KOPĀ		

4. Rezultātu interpretācija:

Ja savā bērņā atpazīstat vairākas no šīm pazīmēm un simptomiem, savlaicīgi vērsieties pie speciālistiem un iesaistieties konsekventā un mērķtiecīgā darbā ar bērnu.

5. Atslēgas vārdi:

Uztvere, spējas, īpašās vajadzības.

6. Saites papildus informācijai:

1. Rika Riordana "Lightning thief": šī populārā grāmatu sērija ir lieliska izvēle bērniem ar disleksiju, jo tās galvenais varonis ar disleksiju atklāj, ka viņš ir pusdievs. Autoram pašam ir disleksija, un viņš ir atklāti runājis par savu pieredzi ar šo diagnozi.
2. Džefa Kinnija (Jeff Kinney) "The Diary of a Wimpy Kid": šajā humoristiskajā un saistošajā grāmatu sērijā ir ilustrācijas un formāts, kas ir viegli lasāms bērniem ar disleksiju. Grāmatas skar arī tēmas par draudzību, ģimeni un iekļaušanos sabiedrībā, kas ir saistošas daudziem bērniem.
3. Rick Riordan "Percy Jackson and the Olympians": Šī spraigā un aizraujošā grāmatu sērija stāsta par disleksiska pusdieva piedzīvojumiem un ir lieliska izvēle bērniem ar disleksiju, kuriem patīk darbība un piedzīvojumi.